

FORSKRIFT OM FREDNING AV JERNBANEVERKSTEDET, ESPERN, HAMAR KOMMUNE, I JERNBANEVERKETS OG ROM EIENDOM AS EIE

Fastsatt av Riksantikvaren 27. november 2012 med hjemmel i lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 22a, jf. § 15, og forskrift av 9. februar 1979 om faglig ansvarsfordeling mv etter kulturminneloven § 12 nr. 1.

I Omfang

Fredningen omfatter følgende stående bygninger, infrastruktur/jernbanetekniske installasjoner (vestre (A) og østre (B) travers, dreieskive foran Ringstallen og skinnegang med forbindelse til hovednettet fra Ringstallen og travers A/spor 21) på følgende eiendommer avgrenset av nedenstående kart i henhold til lov om kulturminner § 15:

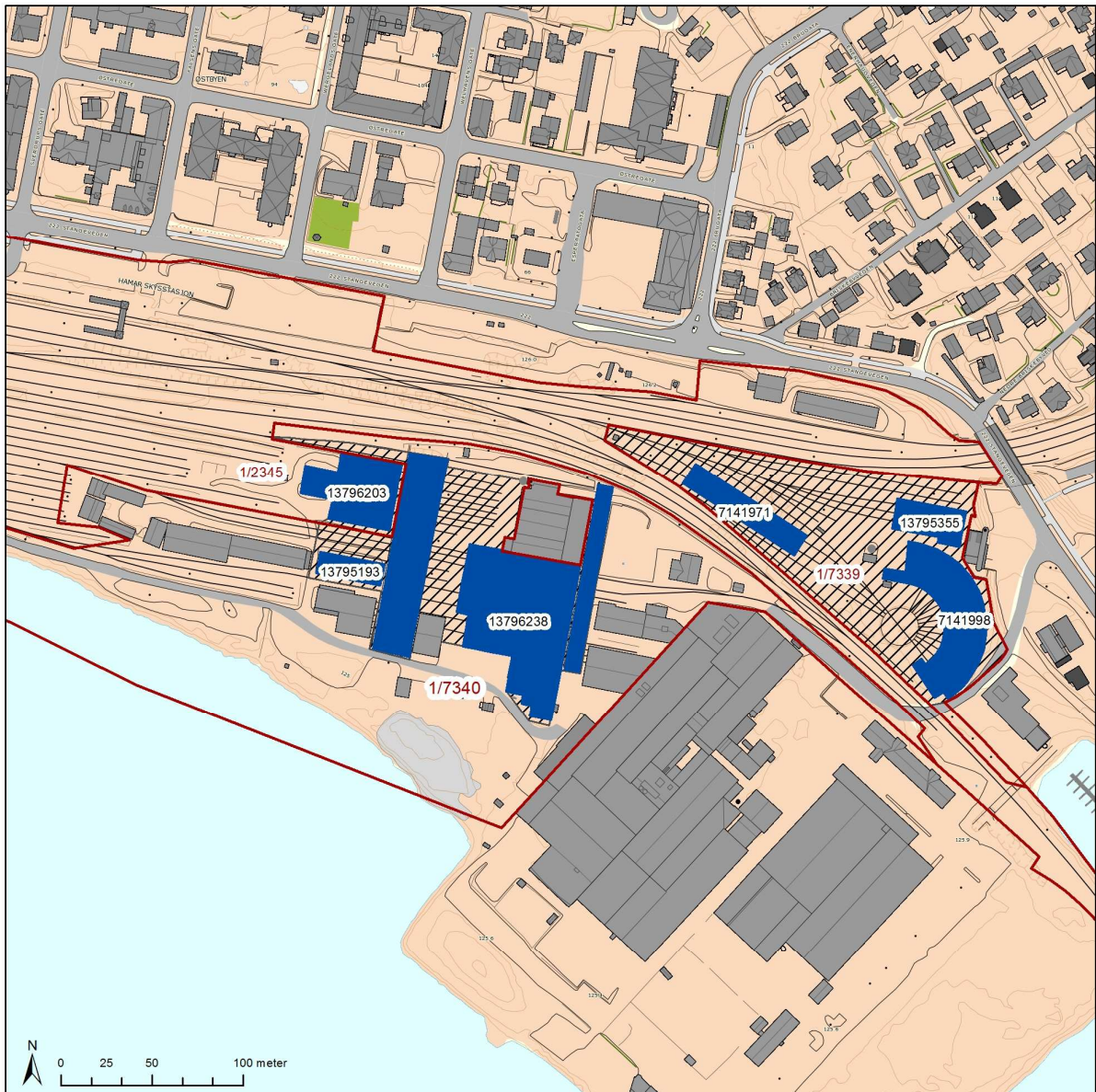
Gnr 1 brn 2345 – Eier: Jernbaneverket
GAB-nr bygning: 13796203

Gnr 1 bnr 7339 – Eier: Rom eiendom as
GAB-nr bygninger: 13795355, 7141998, 7141971

Gnr 1 bnr 7340 – Eier: Rom eiendom as
GAB-nr bygninger: 13795193, 13796238/17812076

Bygningene angitt i liste over er fredet med sitt eksteriør, samt interiør for Ringstallen (7141998), Rørosbanestallen (13795355) og Vogn- og presenningverksted (13796203).

Dessuten inngår skinnføring fram til traverser, dreieskive, verksteder og lokomotivstaller i fredningen, samt sporene på det fredede anleggsområdet i tilknytning til vestre travers A.

- Objekt foreslått fredet etter KML § 22a, bygninger med bygningsnummer
- Jernbaneanlegg foreslått fredet etter KML § 22a
- Berørt eiendom med gnr/bnr

Bakgrunnskart: FKB2 WMS
Utarbeidet av Riksantikvaren, august 2011

Kartutsnitt: Jernbaneverkstedet, Espern gnr1/bnr 2345, 7339, 7340, Hamar kommune. Fredningsområdet markert med skravur.

Forskrift om fredning skal oppbevares hos Riksantikvaren, Hedmark fylkeskommune, Hamar kommune, Jernbaneverket og Rom Eiendom as.

II Formålet med fredningen

Formålet med fredningen er å sikre bevaring av et unikt kulturminne knyttet til jernbanedriften i Norge.

Jernbanebygg knyttet til tekniske funksjoner og vedlikehold har hittil ikke fått like stor oppmerksomhet i det antikvariske bevaringsarbeidet som stasjonsbygninger, viadukter og broer. Bygningsanleggene for disse støttefunksjonene i jernbanesystemet har derfor i større grad blitt utsatt for forfall, riving, ombygging eller nedleggelse. Bevaring av eksempler på eldre tekniske anlegg er derfor av stor betydning når det gjelder fysiske kilder til den historiske utviklingen av jernbanens mekaniske verksteder og serviceanlegg. Disse strukturene har dessuten stor formidlingsverdi når det gjelder tidligere tiders jernbanedrift.

Bevaring av et utvalg tekniske anlegg har derfor stor betydning for at jernbanens kulturminner skal kunne representere denne kulturarven i alle dens ulike former og funksjoner.

Verkstedsanlegget på Hamar har stor tidsdybde, og framstår som det mest komplette av de gjenværende, eldre verkstedsanleggene. På området står det også flere gamle trebygninger, blant dem en vognremissebygning fra begynnelsen av 1880-tallet. Traversene er intakt.

Verkstedet på Hamar med tilhørende bygninger bør være det anlegget som bevares mest mulig intakt. Jernbaneverkstedene var tidligere store arbeidsplasser. Bevaring av et anlegg av denne type har i tillegg til sin teknologihistoriske verdi, også stor sosialhistorisk fortellerverdi.

Formålet med en fredning av et for så vidt stort anlegg er å sikre helheten i virksomheten på et jernbaneverksted – for å vise konteksten og relasjonene mellom hovedelementene og funksjonene verkstedet består av.

Enkeltvis er bygningene og de tekniske installasjonene ikke nødvendigvis fredningsverdige i seg selv. Etter Riksantikvarens vurdering er det **helheten** og **den funksjonelle konteksten** som gjør anlegget fredningsverdig.

Fredningen skal gi rom for en dynamisk utvikling som imøtekommer endrete brukskrav. Derved skal anlegget kunne fortsette med driftsfunksjon for jernbanen i overskuelig framtid, men også kunne tilpasses nye funksjoner og behov for bruksendringer på lengre sikt.

III Fredningsbestemmelser

Bestemmelsene gjelder i tillegg til kulturminnelovens generelle bestemmelser om vedtaksfredete anlegg fra nyere tid.

1. Det er ikke tillatt å fjerne utendørs jernbanetekniske installasjoner, bygningene, anleggene eller deler av dem.
2. Ombygging av fasadene er ikke tillatt. Unntak fra dette er ombygginger av hensyn til sikkerhet, eventuelle tilbakeføringer, jf. punkt 5.
3. Utskifting av elementer som inngår i fredningen eller annet arbeid utover vanlig vedlikehold, er ikke tillatt. Unntak fra dette er eventuelle tilbakeføringer, jf. punkt 5.

4. Vedlikehold og istandsetting skal skje med materialer og metoder tilpasset jernbanebygningene og anleggets egenart og på en måte som ikke reduserer verneverdiene.
5. Tilbakeføringer kan gjennomføres dersom de kan gjøres på et sikkert, dokumentert grunnlag og etter godkjenning fra forvaltningsmyndigheten.
6. Nødvendige tiltak i forbindelse med jernbanedrift eller gjenbrukstilpassing kan vurderes etter dispensasjonssøknad til forvaltningsmyndigheten.
7. Tiltak som i eventuelle nødssituasjoner må gjøres av sikkerhetshensyn, kan gjennomføres uten dispensasjon. I slike situasjoner skal det, så langt det er mulig, tas hensyn til kulturminnenes verneverdi. Eventuelle tiltak skal umiddelbart meddeles fylkeskommunen og Riksantikvaren.

IV Dispensasjon

Forvaltningsmyndigheten, jf. punkt VI, kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra fredningen og fredningsbestemmelsene for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep i kulturminnet, jf. kulturminneloven § 15a første ledd.

V Forvaltningsplan

Jernbaneverket og Rom eiendom as skal utarbeide en forvaltningsplan som beskriver hvordan fredningen skal følges opp i praksis. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Riksantikvaren eller den Riksantikvaren gir fullmakt.

VI Myndighet

Forvaltningen av fredningsforskriften er lagt til fylkeskommunen for så vidt gjelder dispensasjonsmyndigheten. For øvrig er Riksantikvaren eller den Riksantikvaren bemyndiget rette myndighet etter denne forskrift.

VII Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks.

VIII Brudd på bestemmelsene

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer denne forskrift, eller medvirker til dette, straffes med bøter eller fengsel, jf. kulturminneloven § 27.

Fastsatt 27. november 2012

Jørn Holme
riksantikvar